

Úvod

Cílem publikace, a zejména její tabulkové přílohy, je popsat **strukturu kriminality v České republice**, a to podle jejího geografického rozložení, podle druhu kriminality, věku a pohlaví pachatele. Dále jsou zahrnuty i údaje o odsouzených a vězněných osobách. Kromě údajů za Českou republiku jsou v případě vybraných ukazatelů uvedeny i údaje v mezinárodním srovnání za země Evropské unie.

Kromě absolutních údajů o počtech trestných činů a osob s trestnou činností spojených, jsou u většiny tabulek k dispozici i přepočty na 100 tisíc obyvatel nebo podílové ukazatele vzhledem k celkové kriminalitě.

Metodika

Zdroj dat

Údaje v této publikaci pocházejí ze **tří zdrojů**:

a) Policejní kriminální statistika

Gestorem je **Policejní prezidium ČR**. Policejní statistika eviduje zjištěné trestné činy (tj. registrované policií), známé pachatele (stíhané a vyšetřované osoby) a objekty napadení (oběti).

b) Statistika Ministerstva spravedlnosti ČR (justiční statistika)

Zahrnuje statistiku státních zastupitelství a soudů. Obsahuje údaje o známých pachatelích, obžalovaných osobách a pravomocně odsouzených.

c) Statistika Vězeňské služby ČR

Je zpracovávána **Generálním ředitelstvím Vězeňské služby ČR**. Obsahuje informace související se zajišťováním výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Kriminologický význam pak mají především údaje o obviněných a odsouzených (dle typu věznice, délky trestu, předchozích odsouzení atd.).

Údaje pro **mezinárodní srovnání** v rámci Evropské unie pochází z **databáze Eurostatu**, který je ve spolupráci s **UNODC** (United Nations Office on Drugs and Crime) získává prostřednictvím každoročního dotazníkového šetření ve členských zemích EU.

Vymezení základních pojmů

Řazeno abecedně:

Celková kriminalita

Celková kriminalita je tvořena kriminalitou obecnou, pod kterou spadá **kriminalita násilná, mravnostní, majetková a ostatní**, a dále jinou kriminalitou, kam je řazena **hospodářská kriminalita, vojenské trestné činy a zbývající kriminalita**.

Detenční ústav

Neboli Ústav pro výkon zabezpečovací detence, je prostředkem ochrany společnosti před zvláště nebezpečnými duševně nemocnými osobami, popř. i před osobami závislými na návykových látkách. Během výkonu zabezpečovací detence se na tyto osoby působí léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými a rehabilitačními programy tak, aby na základě jejich výsledků bylo dosaženo stavu, kdy je možno změnit zabezpečovací detenci na ústavní ochranné léčení.

Hospodářská kriminalita Má blízkou souvislost s kriminalitou majetkovou, ale na rozdíl od majetkové kriminality, která útočí na majetek jiných osob, hospodářská kriminalita je **jednání, které směřuje proti hospodářskému systému a jeho fungování**. Spadají sem trestné činy z oblasti daní a poplatků, účetnictví, padělání peněz, korupce, ale také např. protiprávní jednání v oblasti životního prostředí.

Index kriminality Vyjadřuje intenzitu kriminality na určitém území přepočítanou na početnost obyvatelstva. Někdy se také používá výraz zatíženost nebo zamoření kriminalitou. Pro výpočet indexu kriminality platí vzorec:

$$\frac{\text{počet trestných činů}}{\text{počet obyvatel na určitém území}} \times 100\,000 \text{ (či menší měřítko)}$$

Pokud jde o obyvatele, kteří jsou trestně odpovědní, jedná se o tzv. čistý index a naopak hrubý index zahrnuje všechny obyvatele, tedy i osoby mladší patnácti let. Kromě indexu kriminality lze na stejném principu spočítat např. i **index viktimnosti**, udávající počet obětí trestného činu nebo **index vězeňské populace**.

Krádež prostá Odcizení věci bez překonání překážky, užití lsti nebo násilí.

Kyberkriminalita Kybernetická kriminalita, dříve také označována jako informační kriminalita, je definována Policií ČR jako **trestná činnost**, která je páchána **v prostředí informačních a komunikačních technologií včetně počítačových sítí**. Samotná oblast informačních a komunikačních technologií je buď předmětem útoku, nebo je páchána trestná činnost za výrazného využití informačních a komunikačních technologií jakožto významného prostředku k jejímu páchání.

Latentní kriminalita Neboli skrytá část kriminality, která nebyla nahlášena, zjištěna nebo zaevidována a tedy vůbec nevyjde najevo a nestane se předmětem trestního stíhání. Představuje **rozdíl mezi skutečnou a registrovanou kriminalitou**. Latentní kriminalita tak značně zkresluje statistické údaje o zločinnosti, protože dosahuje několiknásobku kriminality odhalené. Míra latence se liší u jednotlivých trestných činů.

Loupež Loupež, na rozdíl od krádeže, řadíme mezi násilnou trestnou činnost, jelikož jedním ze znaků loupeže je **užití násilí**, nebo pohrůžky násilím, a to **za účelem zmocnit se cizí věci**. V praxi to znamená, že pachatel ohrožuje poškozeného přímo např. střelnou zbraní, nebo poškozenému způsobením újmy na zdraví vyhrožuje.

Majetková kriminalita Spočívá zejména v **útku na cizí majetek** nejen **fyzických**, ale i **právnických osob**. Majetkové trestné činy dále dělíme na krádeže vloupáním, krádeže prosté a ostatní majetkovou kriminalitu.

Mladistvý Trestněprávní pojem, fyzická osoba, která v době spáchání trestného činu dovršila 15 let a nepřekročila 18 let věku.

Mravnostní kriminalita Je řazena do obecné kriminality. Tyto **trestné činy zasahují důstojnost oběti v sexuální oblasti**. Do této skupiny patří zejména trestné činy ohrožující svobodu rozhodování v oblasti pohlavního života (znásilnění a sexuální nátlak), ohrožující zdravý mravní a tělesný vývoj dětí (např. pohlavní zneužití, svádění dítěte k pohlavnímu styku a zneužití dítěte k výrobě pornografie) nebo ohrožující některé mravní zásady (např. výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, kuplířství).

Násilná kriminalita	Je řazena do obecné kriminality. Jde o pojem užívaný kriminologií, nikoliv pojem právní. Zahrnuje útok na fyzickou nebo psychickou integritu člověka, ve smyslu úmyslného užití fyzického násilí , resp. pohrůžky násilí, vůči jiné osobě .
Nezletilý	Nezletilý je fyzická osoba, která nedovršila 18 let věku nebo nenabyla zletilosti manželstvím. Trestní právo tento pojem neužívá, i když v trestněprávní praxi je často využíván pro označení osob ve věku do 15 let. Pojem nezletilý je pojmem občanského práva.
Oběť	Policie ČR statisticky neeviduje oběti trestné činnosti ve smyslu zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Eviduje pouze objekty napadení , tj. zpravidla ty objekty, vůči kterým bezprostředně směřuje trestná činnost. Objekty napadení však nelze plně zaměňovat s oběťmi trestné činnosti. Je-li objektem napadení osoba, je (zpravidla) vždy i obětí, ale každá oběť trestného činu nemusí být objektem napadení (např. pozůstalá osoba po oběti, které byla trestným činem způsobena smrt).
Objasněný skutek	V tabulkách jsou uvedeny pouze tzv. přímo objasněné skutky , tedy registrované skutky, u kterých byl zjištěn (a vykázan) alespoň jeden známý pachatel a zároveň je skutek ukončen ve sledovaném období . Jedná se o vazbu: registrováno => z toho objasněno. Dodatečně objasněné skutky není možné přičítat, neboť by objasněnost v mnoha případech přesáhla 100 %.
Obviněný	Obviněnou je osoba od okamžiku, kdy proti ní bylo zahájeno trestní stíhání.
Odsouzený	Odsouzený je ten, proti němuž byl vydán odsuzující rozsudek (nebo trestní příkaz), který již nabyl právní moci .
Ostatní kriminalita	Nehomogenní skupina trestných činů, bez jednotné definice. Spadá pod obecnou kriminalitu. Trestné činy v ní obsažené jsou pouze souhrnem skutků s různými určujícími znaky, např. výtržnictví, drogová trestná činnost, maření výkonu úředního rozhodnutí nebo ohrožování výchovy dítěte.
Podezřelý	Je ten, kdo byl zadržen policií v souladu s ustanovením trestního řádu a dosud proti němu nebylo zahájeno trestní stíhání . Jedná se např. o osobu přistiženou při trestném činu.
Prekurzory drog	Jakákoliv chemická látka, která může být použita k nedovolené výrobě návykových látek, včetně směsí, léčivých přípravků, veterinárních léčivých přípravků a přírodních produktů, které tyto látky obsahují a jsou v nich obsažené tak, že je lze snadno použít nebo extrahovat snadno dostupnými nebo hospodárnými prostředky.
Registrovaná kriminalita	Zjevná kriminalita, která byla odhalena/nahlášena a evidována orgány činnými v trestním řízení. Opakem je latentní kriminalita, o které orgány činné v trestním řízení neví, není tedy registrována v oficiálních statistikách (více viz heslo latentní kriminalita). Součet registrované a latentní kriminality pak tvoří skutečnou kriminalitu.
Registrovaný skutek	Vykázaný trestný čin, kde bylo zahájeno trestní řízení ve sledovaném období a je ukončen (určitým způsobem) nebo neukončen.
Skutek	Základní jednotka, kterou se rozumí jednání osoby nezletilé, mladistvé nebo dospělé, které vykazuje znaky trestného činu , provinění nebo činu jinak trestného podle právních předpisů.
Stíhaný	Viz obviněný.

- Trestný čin** Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.
- TSK** **Takticko-statistická klasifikace** je členění trestné činnosti používané v Evidenčně statistickém systému kriminality (ESSK) Policií ČR. Jedna kategorie TSK může zahrnovat více paragrafů trestního zákoníku a naopak jeden paragraf může být statisticky rozčleněn na více kategorií TSK.
- Vazba** Vazba je jedním ze zajišťovacích institutů, jímž se obviněný na základě rozhodnutí soudu zajišťuje pro trestní řízení a výkon trestu. Jedná se o institut **dočasného zbavení osobní svobody**, kterým je obviněnému zabráněno vyhýbat se trestnímu stíhání, pokračovat v trestné činnosti nebo mařit objasňování skutečností důležitých pro trestní stíhání. Vazba se vykonává ve vazebních věznicích nebo ve zvláštních odděleních věznic.
- Vězněná osoba** Celkový počet osob umístěných ve věznicích v ČR vyjadřuje součet obviněných osob (ve výkonu vazby), odsouzených osob (ve výkonu trestu odnětí svobody) a chovanců v detenčních ústavech.
- Vloupání** Přesněji **krádež vloupáním**. Vloupáním se dle trestního zákoníku rozumí vniknutí do uzavřeného prostoru lstí, nedovoleným překonáním uzamčení nebo překonáním jiné jistící překážky. Pojem vloupání je v českém právu spojen s trestným činem krádeže, hovoříme proto tedy o krádeži vloupáním (podle § 205 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku).
- Zbývající kriminalita** Zahrnuje trestné činy, které nepatří do obecné kriminality, a ani do kriminality hospodářské či pod vojenské a protiústavní činy. Stejně jako kriminalita ostatní je to tedy pouze souhrn trestných činů bez společných určujících znaků. Např. ohrožení pod vlivem návykové látky, zanedbání povinné výživy nebo šíření poplašné zprávy.

Poznámky

- Počty skutků, stíhaných / vyšetřovaných osob a vězněných osob jsou vždy k 31. 12. daného roku.
- V roce 2016 bylo přehodnoceno počítání věku pachatele. Věk pachatele již není počítán "ručně" vkladatelem, ale strojově. Před rokem 2016 byl věk počítán rozdílem data zahájení trestního stíhání a data narození. Vzhledem k tomu, že tento interval se za poslední roky prodloužil a je tedy méně přesný, datum zahájení trestního stíhání bylo nahrazeno datem spáchání trestného činu. Vzhledem k tomu došlo ke zpřesnění věku stíhané osoby, ale také k lehkému posunu k nižším věkovým kategoriím. Počty stíhaných osob podle věku jsou neporovnatelné s předchozími obdobími.
- Pouze v roce 2016 se do dat za celou ČR zvlášť započítávaly údaje od Ředitelství služby cizinecké policie (ŘSCP). Proto jsou v tomto roce v některých tabulkách údaje za ČR celkem vyšší, než jsou součty za jednotlivé kraje.
- V publikaci nejsou samostatně uvedeny **vojenské a protiústavní činy**, jsou započítány pouze do Celkové kriminality. Důvodem je nízký každoroční výskyt trestných činů v této kategorii.
- V mezinárodním srovnání jsou indexy počítány ze všech obyvatel. V případě počtu odsouzených a vězněných osob se tak hodnota indexu mírně liší od hodnot pouze za Česko, protože zde je v tomto případě index počítán pouze z trestně-odpovědné populace starší 15 let.

Značky použité v tabulkách publikace

- - ležatá čárka na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval
- . tečka na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý